

Pettinato, G. 1975. "Testi cuneiformi del 3 millennio in paleo-cananeo rinvenuti nella campagna 1974 a Tell Mardikh = Ebla", *OrNS* 44, 361—374.

Pettinato, G. 1976. "The palace archive of Tell Mardikh-Ebla: A preliminary report". Paper read at the XXIII RAI, Birmingham, 8. 7. 1976.

Pritchard (ed.). 1969. *Ancient Near Eastern texts relating to the Old Testament*. 3rd ed. (= ANET³). Princeton.

Rabin, Ch. 1963. "The origin of the subdivisions of Semitic", apud *Hebrew and Semitic studies presented to G. R. Driver*. Oxford. 104—115.

Sekine, M. 1973. "The subdivisions of the North-West Semitic languages", *JSS* 18, 205—221.

Soden, W. von. 1960. »Zur Einteilung der semitischen Sprachen«, *ZDMG* 56, 177—191.

Stephens, F. J. 1944. *Old Assyrian letters and business documents* (BIN VI). New Haven etc.

Weidner, E. 1952—53. »Das Reich Sargons von Akkad«, *Afo* 16, 1—24.

Wiseman, D. J. 1953. *The Alalakh tablets*. (= AT). London.

[Articles publ. since this contribution went to press:

Matthiae, P. 1976. "La scoperta del palazzo reale G e degli archivi di stato di Ebla (C. 2400—2250 A. C.)", *La parola del passato* 168, 233 f.

Matthiae, P.; Pettinato, G. 1976. *Reallexikon der Assyriologie*, s. v. Ibla.

Text Bo 409 now publ. as KUB XLV 84.]

*

Lothar Eckhart: *Die Skulpturen des Stadtgebietes von Lauriacum*. Corpus signorum imperii Romani. Österreich III, 2. Österreichische Akademie der Wissenschaften. Wien, 1976, veliki 8°, 84 str., 49 tabel.

Mednarodna zveza za klasično arheologijo (*Association internationale d'Archéologie Classique*) s sedežem v Rimu si je pred leti zastavila nalogo organizirati izdajanje mednarodnega dela »Corpus signorum imperii Romani«, kjer naj bi bila objavljena in obdelana vsa rimska plastika v okviru modernih držav in nekdanjih rimskih provinc oziroma mestnih območij. V tej seriji je doslej izšlo:

za Avstrijo 5 zvezkov, in sicer:

I, 1 Alfred Neumann, *Die Skulpturen des Stadtgebietes von Vindobona*, Wien 1967

I, 2 Marie-Louise Krüger, *Die Rundskulpturen des Stadtgebietes von Carnuntum*, Wien 1967

I, 3 Marie-Louise Krüger, *Die Reliefs des Stadtgebietes von Carnuntum*, Wien 1970

II, 1 Gernot Piccottini, *Die Rundskulpturen des Stadtgebietes von Virunum*, Wien 1968

III, 2 Lothar Eckhart, *Die Skulpturen des Stadtgebietes von Lauriacum*, Wien 1976;

za Nemčijo 2 zvezka:

I, 1 Friedrich Wagner, *Raetia et Noricum, Bayern südlich des Limes und Chiemseegebiet*, Bonn 1973

II, 1 Ernst Künzl, *Germania Superior. Alzey und Umgebung*, Bonn 1975;

za Poljsko en zvezek:

I Anna Sadurska, *Les portraits romains dans les collections polonaises*, Warszawa 1972;

za Britanijo en zvezek:

I, 1 E. J. Phillips, *Hadrian's Wall, East of the North Tyme*, London-Oxford 1976.

V zvezku, ki naj bi ga tukaj predstavili, je obdelana rimska plastika Lauriaka, rimskega središča v današnji Zgornji Avstriji, zahodno od izliva reke Enns v Donavo, in njegovega širšega območja, ki na severu meji na Donavo, na vzhodu sega do Erlaufa na Nižjavstrijskem, na jugu do pogorja Hochschwab in Eisenerških Alp, na zahodu pa mu teče meja po črti med rekami Enns, Steyr, Krems do reke Traun na severu in naprej do Donave. Lauriacum je bil utrdba za avksiliarne enote vse do Marka Avrelija, ko je postal sedež druge italске legije. Ob taboru se je začelo krepiti tudi civilno mesto, ki je dobilo mestne pravice za Karakale in je ostalo zadnje oporišče Rimljanov na Donavi.

Geografski opis Lauriaka, njegovo lego ter pomembnosti kakor tudi zgodovi-

no raziskav rimske plastike, ki je najdena v njegovem območju, podaja avtor v uvodnem poglavju. V naslednjem poglavju se podrobneje ukvarja z materialom, iz katerega so spomeniki izdelani — predvsem z vrstami kamenin — pri čemer zagotavlja, da so vsi kosi ponovno pregledani in mineraloško analizirani. Vidimo, da sta najbolj zastopana lokalni konglomerat in uvoženi marmor, ostale vrste kamna le posamezno. V poglavju, ki sledi, analizira simboliko in dekoracijo na spomenikih, predvsem na nagrobnikih. Na kratko obravnava številne simbole, ki so v splošnem lastni rimskemu grobnemu kultu, ter posamezne elemente, ki so domači, npr. noriško-panonska voluta in t.i. noriška *havba*. Podrobneje analizira dve skupini reliefov, povezanih s skupno tematiko, stilom in materialom ter ugotavlja, da so izdelani v dveh delavnicah, v t.i. »delavnici treh figur« in »delavnici misterijskih reliefov«. Za prvo je značilna upodobitev t.i. *dextrarum iunctio*, kjer se predanost in ljubezen zakoncev ali staršev izraža v stisku rok. Za drugo delavnico je značilna simbolika Dionizovega kulta. Sem sodijo upodobitve Menad, plesalk in igralk na liro, simboli letnih časov. Na isto delavnico so vezane tudi upodobitve Herakla ter morskih božanstev — Tritonov in Nereid, delfinov in morskih pošasti. V zadnjem poglavju obravnava avtor razširjeni grobni simbol, t.i. *Eros funéraire* z dvignjeno bakljo in, pogosto, girlando v roki. Girlando razlaga kot venec ljubezni, v roki ga drži že lepa Helena na neki poznogeometrični vazi.

Sledi glavni del publikacije, katalog, ki vsebuje polno plastiko, bronasto, kamnitno in terakotno, ter reliefne kamne, nagrobnike in are.

Katalog je razdeljen v pet velikih skupin (A—E) in vsaka od teh v več podskupin:

A polna plastika — I. bronasta, II. kamnita,

B reliefi — I. grobni, II. posvetilni,

C živali kot polna plastika in kot relief — I. na kamnu, II. na terakoti,

D časovno neopredeljivi reliefi,

E dodatek (dva fragmenta bronastih ploščic).

Večina podskupin ima še podrobnejšo razčlenitev.

Kataloška obdelava spomenika vsebuje: podatke o najdišču in nahajališču, o dosedanjih objavah in ohranjenosti, slede podatki o merah in materialu, iz katerega je spomenik izdelan; nato je podan podroben opis spomenika z interpretacijo in, večinoma, datacijo na koncu. Reliefne kamne opiše po delih, pri čemer posveča avtor veliko pozornost napisnemu polju, natančno oriše še njegovo dekoracijo, navede objave napisa in ga kratko razloži; nato predstavi ostale dele spomenika, kot so zatrep, portretna niša, dekorativni elementi. Velika večina spomenikov je datirana.

Za tekstom kataloga je register, slede tabele (I—XLVII) s karto mestnega področja Lauriaka (XLVIII) in karto razprostranjenosti obravnavanih spomenikov (XLIX).

Pred nami je gotovo pomembna publikacija. Posebno je treba pohvaliti vestno in pregledno izdelan katalog z odličnimi fotografijami. Žal je uvodni del nekoliko nepregleden, saj so vsi elementi, s katerimi nas avtor seznanja, nako-pičeni in ne moremo razločiti npr. tistih, ki so bistveni za datiranje spomenikov (dejansko so skoraj vsi spomeniki datirani); pogrešamo tudi analizo oblik in namena spomenikov. Čeprav so vsi ti elementi prisotni v katalogu, ne bi bilo slabo, če bi nas avtor seznanil z njimi že na začetku dela. Tako bi začeli študirati rimsko plastiko samo nekoliko bolj pripravljeno.

Na koncu naj omenim, da tudi Arheološki oddelek Filozofske fakultete v Ljubljani pod vodstvom prof. Jožeta Kastelca pripravlja za »Corpus« zvezek rimske plastike v Sloveniji.

Mira Kučar

Akos Kiss: Roman Mosaics in Hungary (Fontes Archaeologici Hungariae, Akadémiai Kiadó) Budapest 1973, 4°, 72 str., 22 sl., 17 tab., 1 barvna priloga.

Kissova knjiga o antičnih mozaikih na Madžarskem je prvo sistematično delo, ki naj bi vsaj delno zapolnilo veliko praznino v poznavanju antične mozaič-

ne produkcije balkanskega dela rimskega imperija (če prištejemo k temu tudi ozemlje današnje Avstrije).¹ Nastalo je kot rezultat splošne težnje sistematično obdelati vse antične mozaike v Corpus Mosaicorum Antiquorum, čigar izdajanje naj bi usmerjala AIEMA.² Vendar knjiga formalno ni izšla v tem okviru.